

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ

АШУГЪ-ГЪЭРИБ

ОБЯЗАТЕЛЬНО
ВОЗВРАЩАТЬ

ДАГГОСИЗДАТ 1940

ИЗ ФОНДА Г. П. Д. И СТАРОЙ
К. П. Д.

Тат. С
ЛЧЗ
1917
1-45

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ

АШУГЪ-ГЪЭРИБ

X

1931

ДАГГОСИЗДАТ—1940

Эзи омборе салгьо пушо э шегьер Тифлис зигьисдембу е гюшире турок. Омборе суьрх дореду уре худо; оммо эз суьрхиш глэзизте бу эри энэ е теке духдер ю, Магуль-Мегери. Хубуьт асдарагьо э асму, оммо эз асдарагьо эуло зигьисденуьт молохгьо, ве угьо диеш хубтеют; гьечу Магуль-Мегериш лап хуб ю бу эз гьеме духдергьой Тифлис. Бу э Тифлис гьемчун косибе Ашугь-Гьэрибиш. Молох не дореду уре гьичиш, эз зурбое дувль ве эшгь мэг'нигьо хундеи гьэйри; саз (балалайка) зере ве тэг'риф доре гьэдимие витязгьой Туркестана, у гешдембу э глэрусыгьо эри шор сохе гюширгьоре ве мозоллугьоре. Э е глэрусьи у вини Магуль-Мегерире, ве угьо соймиш бисдоруьт дув эеки. Имид кем бу косибе Ашугь-Гьэрибе эри гьобул сохе дес энуре, ве у бисдо могьбул, асмуй зимисдунеире хуно.

Егиле у дегешд э онгур богь э зир тегьенг ве эхирдеш чумию э хов варафд. Увэхди эдембу гиросхе эз ён энэ Магуль-Мегери э хэгьергилигьой хуьшдерево, ве еки эз угьо, диренге хисиреbugьо ашугьэ (балалаечника), жейле бисдо рафд э ки энэ. „Эричуь хисирей туь эзир тегьенг?—мэг'ни хунд у. —Вэхиз, эгьуьлсуьз, гьуьзель туь эдей гиросхе эз

инжо“. У хэбер бисдо эз хов, духдер паруьсд рафд зулойге, муьргъэ хуно. Магуль-Мегери шиновусд мэгни эн уре ве сер гирд эри охмури шенде зу. „Эгер туь мидануьсдиге,—жогъоб до у,—эри ки хундембируьмге ме и мэгнире, туь согъбоши мигуфдири эз ме: и Ашугъ-Гъэриб туьни“.—„Бер мере эки эн“, гуфди Магуль-Мегери, ве угьо рафдуьт. Диренге могъбуле сифет эн уре, Магуль-Мегери сер гирд эри хэбер вегирде вехомуш сохде уре“. Чутьтам могъбул небошум,—жогъоб до Ашугъ-Гъэриб: —ме туьре хосденуьм, ве туь е вэхдиш энме небоши“.—„Хогъ дес мере эз бебей ме,—гуфди у,—ве бебей ме глэруьси мисоху эриму эз пул хуьшде ве мидуь мере унгъэдер бэхшгъо, вес мисохугъо гьердуй имуре“.—Хуб,—жогъоб до Ашугъ-Гъэриб,—гуим ки Аягъ-Агъэ э гьичиш хъэйф ниберуь гуфдире эри духдер хуьшде; оммо ки дануьсде уре, ки эз песи туь серкуш низени гуфдире мере, ки мере гьичиш не бири ве ме гъэрдхундуьм гуфдире эри гъеме. Нэгл, глэзизе Магуль-Мегери, ме шовгъо сохдем э жунме: гоф доренуьм хьофд сал гъэриби сохдени э гуьлом ве кура сохдени девлет, ененге пуч бирени э дуре чулгъо-пелесегъо; эгер туьре разниге эи кор, и вэхд варасденге мибоши эн ме“. У рази бисдо, оммо гуфди, ки эгер э норе омorigъо руз не вогошдге Ашугъ-Гъэриб, увэхди ю мибу гуфдире зен эн Куршуд-бек, комиреки воисдени эз-зуревоз вегируь юре э зени.

Омо Ашугъ-Гъэриб эки дедей хуьшде, вегирд эри рэхъ шуькуьр эн уре, моч сохд чуькле хэгъере, гировунд эз душ хуьшде тогъоре, ве до хуьшдере э десдечуй гъэриби ве вадарафд эз шегъер Тифлис. Ини

Э е глэруьси Ашугъ вини Магуль-Мегерире.

оморени расирени э у глэтлуть; у дениширени: и Куршуд-беки. „Рэхъ ник бу!—хьэрой сохдени бек.—Э коминжош рафдиге туь, гьэриб, ме хьовиртуьнуьм“. Шор небу Ашугъ эз хьовир хуьше, оммо де чорейге небу. Омбор рафдуьт угьо эеки, эхирдеш ви нируьт э пушой ишу никерере. Не куьрпи бу, не де жигейге эри гирошде. „Туь симов зе бура э пушо, —гуфди Куршуд-бек,—ме э посойтуь миём“. Ашугъ векед руи парталгьоре ве симов зе рафд. Гирошде рафденге эу гьирогьиге, миденишуь песово мивинуь-о, бедбэхди! о, лап гужлубе худо!—Куршуд-бек, вегирде парталгьой эн уре, вогошди рафде э Тифлис; энжэгъ мара хуно эдембу варафде шив туз э песой энэ эз гьовомере хори. Видовусде оморенге э Тифлис, бек бердени парталгьой Ашугъ-Гьэрибе эки пире дедей энэ. „Кук туь батмиш бири э лугьонде никере,—гуфдирени у,—ини парталгьой энэ“. Э лап зурбое ёслуьиревоз офдо дедей э сер парталгьой севгиле кук хуьше ве сер гирд эри рихунде э сер эн угьо герме глэрсгьо; песте вегирд берд угьоре эки нум гирде глэруьс хуьше, Магуль-Мегери. „Кукме батмиш бири,—гуфди у э Магуль-Мегери,—Куршуд-бек овурди парталгьой эн уре; туь азади. Магуль-Мегери ловгьой ю э хэнде варафд ве жогьоб до: „Бовор месох, игьо гьеме хьиллеигьой Куршуд-беки; те хьофд сал негирору екиш нибу шуьверме“. У вегирд эз дивор саз хуьшдере ве олхоин сер гирд эри хунде косибе Ашугъ-Гьэрибе хьэз оморембугьо мэгнире.

Э и глэрегьо гьэриб омо-раси пойбирэхьне-тенбирэхьне э е дигь. Рэхьмедуьле одомигьо геймиш сохдуьт ве хорундуьт уре; у эри эни кор хунд эри эн угьо лап хубе мэгнигьо. Э ижире тегьеревоз у

Дедей вегирд парталгьоре ве берд э ки нум гирде глэруьс.

рафдембу эз дигь э дигь, эзшегьер э шегьер, ве тэгрифи энун лов бирембу э гьеме жигегьо. Эхирдеш у омораси э Халаф. Гьемишеиней хуышдере хуно, дарафд у э чойхоне, хосд-восдо саз ве сер гирд эри мэглни хунде. Увэхди зигьисдембу э Халаф паша, комиреки омбор хьэз оморембугьо эз мэглни хундегоргьо. Омборгьоре овурдембируыт эки энун,—эз екиш хьэз нисе оморембу уре. Чаушгьой энун хэсде-менде биребируыт, эз шегьере гешде. Егиле, э гиросдеки эз ён чойхоне, шиновусденуыт угьо мэхьтеле сес. Угьо дарафдуыт унжо. „Биё э имуревоз эки буьзуьрге паша—хьэрой сохдуыт угьо,—ененге э сер туьревоз жогьоб миди имуре!“—„Ме азаде одоминуым, гьэрибуым эз шегьер Тифлис,—гуфдирени Ашугь-Гьэриб. Воисд мере—мурам, невоисд—нэгл; мэглни хунденуым, кей герек бисдоге, ве пашай ишму эри ме начальник нисди“. Оммо, неденишире э гофгьой энун, гирдуыт уре ве овурдуыт эки паша. „Мэглни хун“, гуфди паша,—ве у мэглни хунд. Э и мэглни у тэгриф до глэзизе Магуль-Мегери хуышдере, ве эз и мэглни гьечу хьэз омо уьктеме пашаре, ки у гьышд косибе Ашугь-Гьэрибе эки хуышде. Тигьы бисдо э кешей энун нуьгьере ве суьрх, тов-тови до-руыт э тен энун глошире парталгьо. Мозоллуь ве дуьлшор сер гирд эри зигьисде Ашугь-Гьэриб ве бисдо лап глошир. Фурмуш сохдиге у Магуль-Мегерире небуге нэгл, нисе дануьсденуым, энжэгь вэхд эдембу варасде. Песини салиш оморембу расирембу э эхир, оммо у гьеле хьозуриш небирембу эри рафде. Гуьзеле Магуль-Мегери сер гирд эри дуьлпесо бире. Увэхд эдембу рафде эз Тифлис е севдегер э кервуй чуьл девегьо ве 80 бигоргьоревоз. Огол зерени Магуль-Мегери эки хуышде и севдегере ве дорени энун буш-

гьоб суьрхи. „Веги туь и бушгьобе,—гуфдирени у,—э гьер коми шегьер туь омори, вени и бушгьобе э тукуй туь ве мэглуым сох э гьеме жигегьо, ки у одоми, комики шинохде и бушгьоб мере бисдоге сэхьиб ю ве субит сохдге бушгьоб эн ю биреире, гьобул мисоху и бушгьобе ве сер зиёди э гурунди эни суьрхис“. Рафд севдегер; э гьеме жигегьо у бегьем сохдембу тапшуьрмиши Магуль-Мегерире, оммо екиш эгерде не вегирдебу сэхьиб эни бушгьоб суьрхи биреире. У фурухде варасдебу почти гьеме молгьой хуышдере ве оморембу э гьолени молгьоревоз э Халаф. Мэглуым сохд у э гьеме жигегьо тапшуьрмиши Магуль-Мегерире. Шиновусденге и коре, Ашугь-Гьэриб видовусде оморени э кервонсуре ве дирени бушгьоб суьрхире э тукуй севдегер Тифлиси. „И эн мени!“ гуфди у, вегирде уре э дес. „Дузи, эн туьни,—гуфди севдегер.—Ме шинохдуым туьре, Ашугь-Гьэриб. Бура зури-зури э Тифлис: Магуль-Мегери туь тапшуьрмиш сохди эме эри гуфдире э туь, ки вэхд эдей варасде гуфдире, ве эгер туь э норе оморигьо руз небисдориге унжо, увэхди у э екиге мирав э шуьвер“. Шиновусденге и гофгьоре нэхэбереки Ашугь-Гьэриб гирд эз сер хуышде: мундебу энжэгь се руз те вэхд варасде. Оммо у венуышд э кул глэсб, вегирд э хуышдеревоз пулгьой суьрхи дебугьо тогьоре ве гьей сохд зурбо, хьэйф не берде э глэсб. Эхирдеш хэсде бирембугьо Ашугь-Гьэриб офдо нефес ю гирде э догь Арзинган, комики дебугьо э глэрей Арзиньян нен Арзерум. Чучоре миёсд сохде у? Эз Арзиньян те Тифлис думегь рэхь дебу, оммо те вэхд мундебу гьеме дуь руз. „Эй лап гужлуье худо!—хьэрой сохд у.—Эгер туь дие кумеки не сохдиге эме, де мере чоре нисди э руй хори!“ Ве воисд уре шенуь хуышдере эз гьуьн-

дуре дохьор. Гьебирден винирени у э зофру одо-
 мире э кул сипре глэсб ве шиновусдени гужлубе
 сес: „Эй кук, чуй сохде воисде туьре?“ — „Муьрде
 воисде“, жогьоб до Ашугь. „Фура инжо; эгер гье-
 чуниге, ме микуюшубьм туьре“. Ашугь э гужигьоревоз
 фурамо эз дохьор. „Биэ песой ме“, гуфди э гьэгре-
 воз глэтлубь. „Чуьтам биём-расуьм ме э песой туь?
 —жогьоб до Ашугь,—Глэсб туь эдей паруьсде, ку-
 локе хуно, оммо э кул ме гурунде тогьор вери“.
 —„Расди; вени тогьор туьре э егьер ме ве биэ э
 песойме“. Чендгьэдер сэхд видовусдембугеш Ашугь
 Гьэриб, гене песо мунд. „Песо эричуй мунде туь?“
 пуьрси глэтлубь. „Чуьтам биём расуьм ме э туь? Глэсб
 туь эз фикиргьош зури-зури видовусде, оммо ме дие
 хэсде бирем“.—„Расди; нуьш туь э песо э кул глэсб
 ме ве ту гьеме расдире: эже рафде воисде туьре?:
 —„Э Арзерум семе мирафдубьм мирасируьмге имуруз“,
 жогьоб до Ашугь. „Сэхд сох гьечуниге чумгьой
 туьре“. У сэхд сохд. „Имугьой воку“. Дирени Ашугь:
 э пушой ю гьисди сипре боругьо ве тов-тови доре-
 нуьт минорегьой Арзерум. „Бэхшлемиш сох, Огьо,
 —гуфди Ашугь,—ме гьэлет бисдорум; мере воис-
 дембу гуфдире, ки мере э Карс рафде воисде гуф-
 дир“.—„Гьо-гьо гьечу гуфдире дие,—жогьоб до глэт-
 лубь,—ме э пушо гуфдиребируьм э туь, ки туь гуи
 гуфдире гьэгьигьэте расдире; сэхд сох гьечуниге
 гене чумгьой туьре. Имугьой воку“. Ашугь бовор
 нисе сохде э хуьшде, ки и Карси гуфдире. У офдо
 э сугьразани ве гуфди: „Бэхшлемиш сох, Огьо, се
 гиле гловункори гьул туь Ашугь-Гьэриб; оммо
 туь хуьшдени туь дануьсдени, ки эгер одоми дур-
 гунире гуфдиге эз себэхьмундеревоз, у миё те эхир
 руз дургунире гую: эз расдеки мере э Тифлис раф-

—„Э Арзерум семе мирафдубьм—мирасируьмге имуруз“,
 жогьоб до Ашугь.

де воисде. — „Чуь дургуне одомини туь! — гуфди э гъэгревоз глэтлуть. — Оммо, гъэйгъу нибу, бэхшлемиш сохденуьм э туь. Сэхд сох гъечуниге чумгъой туьре. Имугъой воку“, гуфди гене у е минут гиросденге. Ашугъ хъэрой сохд эз шори: угъо бируьт эён гъолугъой Тифлис. Эз дуьли-жуни согъбоши гуфдире ве вегирде тогъор хуьшдере эз егъер, Ашугъ-Гъэриб гуфди эз глэтлуть: Огъо, гъелбет, ники туь лап зурбои, оммо диеш зиёдте ники сох; эгер ме имугъой ихдилот сохдумге, ки ме э гъэриш е руз оморем-расирем гуфдире эз Арзиньян э Тифлис, эме екиш бовор нисоху: ди мере ежире чи, э комиревоз ки субит сохде дануьм“. — „Гъуз бош, — гуфди у, ловгъой ю э хэнде варафде, — веги эз зир пойгъой глэсб е тике хоке ве дени э тогъор туь; ве увэхди, эгер бовор несохдуьтге э расде гофгъой туь, гу биёру эки туь кура одомире, комики хъофд сал кур мундигъоре, сов эзи хок э чумгъой эну — ве чумгъой эну мивинуь“. Ашугъ вегирд тикей хоке эз зир пойгъой сипре глэсб; оммо гъово гирде мунде сере — мивинуь глэтлуьш, глэсбиш сур бисдоруьт. Увэхд дануьсд у, кй кумек ю бу гуфдире Хадерилиаз (молох).

Энжэгъ шохьонгумгъо Ашугъ-Гъэриб гешд офд хуней хуьшдере. Куфдени у дере э лерзире десевоз, гуфдире: Дедей, дедей, воку: ме гъуногъ худоюм, хиники мере, гиснеи мере; минет сохденуьм, э хотур гъэриби гировунденигъо кук туь, дегьил мере. Буше сес эн пире зен жогъоб до уре: „Эри шевхиси эз чул оморегоргъо гьисди хунегъой эн глоширгъо ве гъувотлугъо; гъейсэглэт глэруьси дери э шегъер, ун-жо бура; унжо мидани гировунде шеве э кейф ве хъээ“. „Дедей, — жогъоб до у, — мере инжо екиш шинохгъо нисди ве унегуьре гене минет сохденуьм: э хотур

гъэриби гировунденигъо кук туь дегьил мере!“ Увэхди хэгъер энугуфдирени э дедей: „Дедей, ме вэхизуьм вокунум эри энугу дере“. — „Нелоигъ! — жогъоб до пире зен. — Туь шори эри дировунде жогъиле одомигъоре ве гъуногълугъ сохде угъоре, чуьнки ини хъофд сали ме эз глэрс рихунде кур бирем гуфдире“. Оммо духдер, гуш не гирде э серкушигъой энугу, вэхид, вокурд дере ве дегъид Ашугъ-Гъэрибе. Гуфдире глэотие саламе, у нуьшд ве э пэхъникие битобире-воз сергирд эри фегъм сохде иловлере. Ве дирени у, э дивор дуллини, э туз гирде чехол, ширин сес сохденигъо сааз ю, ве сергирд эри пуьрсире у эз дедей: „Чуьни у э дивор туь дулли гьисдигъо?“ — „Гъемере дануьсде воисде туьре гъуногъ, — жогъоб до пире зен, — веси гъе уш, ки доренуьт туьре е лугъэ нун ве фордорохъо мисохут туьре э кумеки худоревоз.“ „Ме гуфдируьм ки этуь, — рази небисдо у, — ки туь суьгъде дедей мени гуфдире, ве ихэгъер мени, ве унегуьре хосденуьм гу эме, чуьни у э дивор дулли гьисдигъо?“ — „У саази, сааз“, жогъоб до пире зен э гъэгревоз, бовор не сохде э у. „Сааз чуьни егъни?“ — „Сааз уни, егъни, э у зеренуьт ве хунденуьт мегънигъо.“ Ве минет сохдени Ашугъ-Гъэриб, ки у ихидеёр дуь гуфдире хэгъере эри вегирде саазе ве бирмунде э ю. „Гъемел ниёв, — жогъоб до пире зен. — И сааз эн бедмозоле кук мени; ини имугъой хъофд сали у дуллини э дивор, ве зиндее дес эн екиш не расири э у.“ Оммо хэгъер ю вэхид вегирд эз дивор саазе ве до э у. Увэхди у гъово гирд чумгъоре элой асму ве хунд ижире нумаз: „О, лап гужлугъе аллах. Эгер ме расиренуьмге э ме норемгъо метлеб, увэхди хъофд суьмие сааз ме гъе гъечу хуб зенг мидуь, чуьтам ки зенг дорегуьре хуно у руз, ме песини гиле зеребируьм-

гъо э у!“ Ве у додо эз суымгъой муьси, ве суымгъо лап рач гоф сохдуьт; ве сер гирд у эри мэгъни хунде: „Ме косибе Гъэрибуьм, ве гофгъоймеш косибуьт; оммо буьзуьрге молох кумеки сохд эме эри фура-море эз тике дохьор. Ме косибеш гьисдуьмге, гофгъоймеш косиб гьисдуьтге, шинох мере, дедей, гъэриб туьре“. Эзи гофгъо бэгъдо дедей зар доно гирисд ве пуьрси эз у: „Чуь нуми туьре?“—„Рашид (простое одоми)“,—жогъоб до у. „Егиле гу, егилейге гушвени, Рашид,—гуфди дедей.—Э гофгъой туьревоз туь венжири дуьл мере тике-тике. Шову ме винируьм э ховме, ки муйгъой серме сипи бирет; ве ини хьофд сали кур бирем эз гъэрс; гу эриме туь сес кук мере хуно гьисдигъо сес туь, кей миёв кук ме?“ Ве дуьгиле гъэрс э чум вери гуфди дедей и минет хуьшдере. Ногъогъ гуфдиребу у хуьшдере кук энуп, у бовор нисе сохдембу. Е гъэдер вэзд гирошде бэгъдо минет сохдени у: „Ихдиёр дит мере, дедей, вегируьм саазе бурам; ме шиновусдем эи куьндигъо гъэруьсини гуфдире: хэгъер рэхъ мисоху мере; ме сааз мизенуьм, мэгъни михунум, ве гъеме гъобул сохумгъо пулгъоре, миёрум инжо ве бэхш мисокум э ишму-ревоз“.—„Ихдиёр нидуьм,—жогъоб до пире зен.—Эзу вэхдевоз ки, кук ме эхуненедери, сааз энуп эз хуне не вадарафди“. Оммо у сер гирд эри шовгъо сохде, ки э е суьмиш зарали нирасуь гуфдире. „Ве эгер е суьмлеш семе бурриге,—гуфди гене Ашугъ,—увэхди ме жогъоб доренуьм э гъемей мол-девлет-меревоз.“ Пире зен десе-дес сохд тогъор эн уре ве, дануьсденге, ки у пури гуфдире пул, рохъо сохд уре э саазевоз. Рэхъ сохде уре те гъошире хуне, эз комин-жоки сес кейф гъэруьси оморембугъо, хэгъер поисд эён дергъо эри гуш веноре, чуь бирениниге.

Э и хуне зигъисдембу Магуль-Мегери, ве имишев у миёсд бире зен эн Куршуд-бек. Куршуд-бек эдембу кейф сохде э мирогъо ве дусдгъой хуьшдеревоз, ве Магуль-Мегери, нуьшде э песой гъошире хьижле э хэгъергилигъой хуьшдеревоз, гирде эе дес бодией огъуре ве э е десиге тиге хэнжеле: у шовгъо сохд муьрдени, те веноре сер хуьшдере э сер болуш эн Куршуд-бек. Ве шиновусдени у эз песой хьижле нешинохэ одоми омореире, комики гуфди: „Салам-Алейкум! Ишму инжо эдейт хьэз сохденит ве кейф сохденит, гъечуниге ихдиёр дит мере, косибе гъэрибе, нуьшуьм э ишмуьревоз; ве эри эни кор ме мэгъни михунум эри ишму“.—„Эри чуь гъэмел ниёв?—гуфди Куршуд-бек—Инжо миё дегъишде биёвт мэгъни хундегоргъо ве вежесдегоргъо, чуьнки инжо гъэруьсини; хун гьерчуь мэгъни бисдо, ашугъ, ме медекинуьм туьре эзи хуне э омборе суьрхэвоз“.

Увэхди Куршуд-бек пуьрси эз у: „Чуь нуми туьре эз чул оморегор?“—„Шинди-гюерерсуьз (эй зуригъо миданит).“—„Чуь нуми у!—гуфди хэндуйсьде-хэндуйсьде у.—Ме суьфде эдем шиновусденуьм ижире нуме“.—„Дедейме бордор гьисдики ве зэхъмет кеширенге эри зенде мере, увэхди омборе гъуншигъо оморебируьт эки дергъо эри хэбер вегирде: кук дори ененге духдер дори худо уре; угъо жогъоб доребируьт: „шинди—гюерерсуьз (эй зуригъо миданит)“. Ве унегуьре, ме хъэсуьл оморенге мере и нум дорут. Эз и гофгъо бэгъдо у вегирд сааз ве сер гирд эри мэгъни хунде.

„Э шегъер Халаф ме хурдем мисирский шороб, оммо худо до мере пардуьшгъо, ве ме паруьсдуьм оморуьм инжо э се руз.“

Бирор эн Куршуд-бек, кем эгъуьле одоми, вегирд хэнже ле, хъэрой сохде: „Туь дургу гуфдире! Чуьтам мибу оморе эз Халаф инжо э се руз?“

„Эричү эхи куыше туь мере?—гүфди Ашугъ.
—МэгӀнихунгьо гӀэдот гьисдигьоре хуно эзгьеме чор
тарафгьо эе жиге кура биренуьт; ве ме эз ишму
гьичиш нисе вегирденуьм, воисдге бовор сохит эме
не воисдге нэгӀ“.

„Бигьил гене гуо“, гүфди домор, ве Ашугъ-Гъэ-
риб вешенд мэгӀнире.

„Нумаз себэхьмунденнере хундум ме э дерей
Арзиньян, нумаз пишнеинере э шегьер Арзерум, пу-
шой чуьшме дарафде нумазе хундум э шегьер Карс
ве шохьонгумине нумазе э Тифлис. Аллах до мере
пардушгьо, ве ме паруьсдуьм оморуьм инжо; эй худо,
гъурбу гердом ме эри эню сипре гӀэсб; у зури-зури
видовусдембу, пегьлувон эз сер расе гешденигьоре
хуно, эз догъ э дере, эз дере э догъ: Мевлон (худой
иму) до Ашугъэ пардушгьо, ве у паруьсде омо э
гӀэруьси Магуль-Мегери“.

Увэхди Магуль-Мегери, шинохденге сес эн уре,
шенд огъуре эело, ве хэнжеле эелойге. „Гьечи эжиге
овурде-овурде туь шовгӀой туьре?—гүфди хэгьерги-
ли эн у.—МэгӀлуьм бирени, ки имишев туь мибоши
зен эн Куршуд-бек?“—„Ишму не шинохдит, оммо ме
шинохдум сес эн гӀэзизимере“, жогьоб до Магуль-
Мегери, ве вегирде гъэйчире, у бурри хьижлере. Де-
нишире хуб шинохденге Ашугъ-Гъэриб хуьшдере,
Магуль-Мегери хъэрой сохд ве дешенд хуьшдере э
герден эн у ве гьердуьй ишу суьсд бисдоруьт офдо
э хори. Бирор эн Куршуд-бек рафд э сер эн угьо
э хэнжелевоз, фикир сохде куьшуь гүфдире гьердуьй
эн угьоре, оммо Куршуд-бек поюнд уре, гүфдире:
„Сокит бош ве дан: ки чүь нуьвуьсде омориге э пу-
шони одоми э хьэсуьл омореким ю, у корьгьии миѐ
бу“.

Магуль-Мегери-шинох Ашугъ-Гъэриб хуьшдере.

Э хуыште дироморенге, Магуль-Мегеригъирмизи бисдо эз глэйб, сэхд сохд сифете э десевоз ве пэхъни бисдо э песой хьижле.

„Имугъой дуз мэглуми, ки туь Ашугъ-Гъэриби, —гуфди домор. —Оммо гу, чытам гиросди туь эхи эи кеме вэхд ижире зурбое рэхъэ?“ — „Эри субит сохде расдире, —жогыоб до Ашугъ, —шимшил ме мибуру сенгъэ; эгер ки ме дургу гуфдиренуьмге, герден ме эз муиш назукте гердо. Оммо эз гъеме хубики, биёрит эки ме кура одомире, комики хьофд сал товуши худои недиригъоре, ме согъолмиш мисохум чум эн уре“. Хэгъер Ашугъ-Гъэриб, поисде э суро эён дер шиновусденге и гофгъоре, видовусдрафд эки дедей хуыште. „Дедей!—хьэрой сохд у.—У эз расдекиш бирор мени ве эз расдекиш кук туьни, Ашугъ-Гъэриби“, вегирде эз гъул пире зен, берд уре э глэруьси хуне. Увэхди Ашугъ вегирд эз тогъор хоке, гъэриш сохд уре э гловезов ве совусд чумгъой дедере, гуфдире: „Данит гъеме одомигъо, чытам гужлуь ве зурбо гысдиге Хадерилиаз“, ве дедей ю вокурд чумгъоре. Ве эзу дие гъинор екиш небу эришек сохде э расди гофгъой энуге, ве Куршуд-бек до эу гофсуьз гуьзеле Магуль-Мегерире.

Увэхди э шориревоз Ашугъ-Гъэриб гуфди эу: „Гушвени, Куршуд-бек, ме туьре сокит сохум: хэгъер ме эз пушотейне одохлуйтуь усол нисди; ме глошируьм, уреш мибу омборе суьрх-нуьгъере; гъечуниге, веги уре туь— ве бошит гъе гъечу мозоллуь, чытам мозоллуь биремге ме э глэзизе Магуль-Мегери мерез“.

Татский язык

Переводчик Ю. ХАНУКАЕВ
Редактор М. ДАДАШЕВ
Техредактор Л. ЖДАНОВИЧ

Сдано в набор 19-VII-40 г. Подписано к печати 24-X-40 г. Даггиз № 144
Заказ № 786. форм. бум. 60X92¹/₁₆ Объем 1¹/₄ п. л. Бум. л. ⁸/₈ С—7421
тираж 1000 экз.

г. Махачкала, тип. Даггиза им. С. М. Кирова.

БИБЛИОТЕКА
Университетского центра
Академии наук С.С.С.Р.

Контролер № 1